դաց մէջ Զինաց պարսպի պէս մէկ մ'ալ կանգնել, քան եթէ յարաբերութեան և հաղորդակցութեան ճամբաները դիւրացնելու հնարքներ փնտրել։

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ԿՈՐՉԱԿՈՖ ԻՇԽԱՆԸ

Ալեքսանդր Միքէլովիչ Կորչակոֆ իշխանը ծնաւ 1798ին յուլիսի 4ին։ Հայրն էր Միքայէլ անուամբ մեծ զօրագլուխ իշխանը, որ մեռաւ 1831ին. իսկ մայրը Հելինէ Ֆէրսէն իշխանուհին, այրիացեալն յՈրդէնսակէն Պարոնէ՝ որ Սաքսոնիոյ դեսպանն էր Կատարինէ Բ-ին արքունեաց մէջ։

Կորչակոֆ տասնամեայ հասակին մէջ Ալեքանդր Ա. կայսրէն հիմնեալ լիկէոնը մտաւ, յորում կատարելով մինչև ցամն 1817 բոլոր ուսմանց ընթացքը, և մասնաւորապէս իրաւագիտութիւն ետուէ ըլլալով՝ ոսկի միտալով պատուեցաւ։ Բուշքին մեծահամբաւ բանաստեղծն՝ իր աշակերտակից և բարեկամն էր, որ և իր տաղերէն երկուքն անոր ընծայեց։ 1817ին դեռ տասնուինը տարուան էր՝ կառավարութիւն արտաքին գործոց պաշտօնատան մէջ գործ մը տրուեցաւ իրեն, ուր Քաբոյ տ'Իոդրիայ կոմսին առաջնորդութեանը տակ վարչական դիտութիւնները սկսաւ սորվիլ՝ առաջնորդին մեծ համարումը ստանալով, որ 1820ին մեծաւ խանդաղատանօք իր յաջորդ Նեսելրոտ կոմսին յանձնեց զինքը։

Նմանապէս Նեսելրոտ մեծ յարգ ունենալով անոր վրայ՝ միատեղ տարաւ զինքը Դրոբբոյի և Լայպախի ժողովոց, և այնպէս դոհ եղաւ անոր ցուցած յաջողակութեան և եռանդեան վրայ, որ 'ի դարձին մէկէն Ս. Վլատիմիրի կարգին չորրորդ աստիճանի պատուանշանը պատուել տուաւ զինքը։ 1822ին Լոնտրա ղրկուեցաւ իբրև քարտուղար դեսպանի, ուր հինգ տարի կեցաւ, և այն հինգ տարուան մէջ՝ մեծ յաջողութեամբ սորվեցաւ բոլոր Եւրոպական գլխաւոր լեզուները, զորոնք վայելուչ կերպով կը խօսի և կը գրէ, և որոնց մէջ վարչական պաշտօնին մէջ մեծ դիւրութիւն կը գտնէ։

1827ին նոյնպէս քարտուղարութեան պաշտօնով Հռովմ գնաց, և 1828ին Պեռլին փոխադրուեցաւ՝ իբրև խորհրդական դեսպանին. ուր Գուլիէլմոս իշխանին՝ Բրուսիոյ այժմեան թագաւորին հետ՝ սերտ բարեկամութեամբ կապուեցաւ։ Ապա, քիչ մը ժամանակ Փլորենտիոյ և Լուքքայի մէջ Ռուսիոյ դեսպանական գործոց զբաղելէ վերջը՝ 1833ին անցաւ՝ Վիեննա իբրև առաջին խորհրդական դեսպանի Դաղիշէֆի միջոց, որ հիւանդոտ ըլլալուն՝ շատ անգամ ստիպուելով հեռանալ, գրեթէ բոլորովին Կորչակոֆ իշխանին թողուցած էր դեսպանական գործերը, զորոնք կը կատարէր Կորչակոֆ իշխանը՝ իւր անձնական դատմանը. բայց իրեն պատշաճագոյն երևցած խորհրդոցը հակառակ Բէդրոսպուրկի անհամաձայն որոշմունքները տեսնալով, հրաժարեցաւ պաշտօնէն, և առանձնական կեանք կը վարէր. սակայն շատ չտևեց, վասն զի կառավարութիւնը ճանչնալով մէկէն Կորչակոֆի պահանջանաց ուղղութիւնը, խնդրեց իրմէ նորէն ձեռք առնել դեսպանական ընթացքը, և 1841ին դեկտեմբերի մէջ Ցէրուսթեան խորհրդական անուանեցաւ և արտաքոյ կարգի ամենակար պաշտօնեայ Սդուդկարտայ արքունեաց։ Պատուաւոր էր նոյն ժամկ այս պաշտօնս, որովհետև Վիւրդէմպէրկի թագաւորը Գուլիէլմոս Ա. կը վայելէր տակաւին Եւրոպիոյ իշխանաց մէջ այն պատիւը, որ յետոյ Լէոբոլտ Ա. Պելճիոյ թագաւորին անցաւ։ Սոյն միջոցիս հանդիպեցաւ նաև Վիւրդէմպէրկի թագաժառանգ իշխանին՝ Ոլկա Նիկոլայէվնա Ռուս արշիդքսուհւոյն հետ ամուսնութիւնը, ուստկից ետքը Կորչակոֆ իշխանն անձնական խորհրդական անուանեցաւ, և Բէդրոսպուրկի և Սդուդկարտի արքունիտունէն մեծամեծ պատուանշաններ ընդունեցաւ։

1848–49 երկու աղմկալից տարիները Սդուդկարտ քաղքին մէջ անցուց. բայց երբ Ֆռանքֆորդի դաշնակից ա-

տեանը հաստատուեցաւ, Նիկոլայոս կայսրը իրեն նուիրակ անուանեց զինքը առ նոյն ատեանը. դժուարատար բեռն մ'էր, որով պաշտօնեայն պիտի ջանար ցրուել այն ամենայն կասկածները՝ որ Ռուսիոյ դէմ կը յառնէին։ Նոյնպէս լի էր դժուարութեամբ այն պաշտօնն ալ՝ որ յանձնուեցաւ իրեն 1854ին, անուանելովզինքը նուիրակ և ամենակար պաշտօնեայ 'ի Վիեննա. տաժանելի եղաւ արդարև այս պաշտօնը Խրիմի պատերազմին, և Աւստրիոյ ընթացքին համար, զոր կը բանեցընէր՝ արտաքոյ ամենայն ակնկալութեանց՝ Նիկոլայոս կայսեր, որ կը յուսար թէ Վիեննայի արքունիքը երախտագէտ պէտք է գտուի առ ինքն՝ յիշելով Ս. Դաշնակցութեան և Ունկարիոյ պատերազմին ատեն Ռուսիոյ առ նա մատուցած մեծամեծ օգնութիւնքը։ Այս պարագայիս մէջ Կորչաքոֆ իշխանին ցուցած վարչական մեծ յաջողակութեանը կը վկայեն 1855ին Վիեննայ ժողովոյն մէջ բռնած տեղին, և 1856ին արտաքին պաշտօնեայ անուանիլն 'ի Բեղրոսպուրկ։

Դժուարին վիճակի մէջ էր Ռուսիան, երբ Ալէքսանդր Բ. կայսրը՝ Կորչաքոֆի վրայ դրած էր բոլոր իր վստահութիւնը, որ և համապատասխանեց անոր ակնկալեացը՝ զօրաւոր գործի մը ըլլալով մեծամեծ բարեկարգութեանց, որոնցմով Ալէքսանդր Բ. կը փափաքէր վերանորոգել իր կայսրութիւնը։ Խրիմի պատերազմէն ետքը ինքն եղաւ հեղինակ այն համբաւաւորնամակին՝ յորում կը գրէր, թէ « Ռուսիան չերկնչիր, ինքզինքը կը զօրացնէ ». այս բառերը կը ցուցնեն՝ թէ ինչպիսի՛ ճարտարմտութեամբ կը հոգար պետութեան գործերն ու օգուտը։

1856ին ընկերեց կայսեր 'ի Վարսաւիա. և նոյն տարին 'ի Մոսկուա՝ Ալէքսանդրի կայսր պսակուելու առթով՝ ներքին խորհրդական անուանեցաւ, և Ս. Վլատիմիրի կարգին առաջին աստիճանի պատուանշանն ընդունեցաւ, և քիչ ետքը Ս. Անդրէասայ, որ տէրութեան առաջին կարգի նշանն է։

Այն թուղթերով՝ որոնցմով կայսրը կը շնորհէր իրեն այս պատուանշանները, կ'իմացընէր Կորչաքոֆի արևմտեան տէրութեանց հետ խաղաղութիւն հաստատելու համար ըրած մեծամեծ ծառայութիւնները։

Այս միջոցիս յարեաւ Լեհաց խռովութիւնը։— Բայց մենք դարձունենք աչքերնիս արիւնահեղ տեսարանէն, որուն պատմութիւնն իր էջերն ունի։

Կորչաքոֆ իշխանը՝ թէպէտ եօթանասնամեայ ծերունի, այլ իր վարչական գործունէութիւնը զինքը չէ թողուցած ինչպէս առջի տարուան Յունա–Ցաճկական գժտութեան մէջ, նոյնպէս անցեալ տարուոյն Ցաճկա–Եգիպտակնին և Ցալմացիայի ապստամբութեան մէջ ցրցուց։

Պ. ԲԱԶԻ ՄԱՐԶԱՏՈՒՆՆ Ի ԲԱՐԻԶ

Թէպէտ և քանի մը տարի է որ Պ. Բազ հիմնեց այս մարզատունը, որպէս զի աշակերտք մարմնակրթանք սորվին, բայց քիչ ատենուան մէջ այն աստիճան մեծցաւ անոր համբաւը՝ որ առողջութեան տաճար ըսուեցաւ։

Եւգինէոս Բազ իր մարմնակրթարանաց վրայ շարադրած գրքին մէջ՝ անոնց մարդկային մարմնոյն վրայ ունեցած զարմանալի ազդեցութիւնները ապացուցած ըլլալով, ուղեց օրինակով ալ ցուցնել իր կանոններուն ճշմարտութիւնը. անոր համար այս մարզատունը կամ կրթարանը հիմնեց՝ մեծ մարզատուն անուանելով զանիկայ, ուր աշակերտաց բազմութիւն մը մասնաւոր մարմնակրթարանաց շարժմունքներով անդամոց կորովութիւն և բոլոր մարմնոյն կանոնաւոր զարգացում մը կու տան։ Այս կրթարանիս մէջ զինախաղութեան համար առանձին սրահ մը կայ, զատ են նաև գաւազանով կրթութեանց և բռնամարտութեան խաղոց սրահներն, և այլն։ Կան նաև ուրիշ սրահներ ալ՝ որոնք ջրաբուժութեան, մարմնոյ շփմանց և կա-